

"Kendi Portresi", tuval üzerine yağlıboya, 116x84 cm

"Self-portrait", oils on canvas, 116x84 cm

E/480

The Celebrated Ottoman Painter

ŞEKER AHMET PAŞA

Bir doğa ressamı

BİR DUYGU DURGUN*

Osmanlı toplumunun Batılılaşma adına büyük değişim ve dönüşümleri yaşadığı 19. yüzyıl sanat ortamında, Osman Hamdi Bey'le birlikte anılması gereken bir başka sanatçı daha vardır: Şeker Ahmet Paşa. Akademik denilebilecek bir sanat eğitiminin öncüsü olan sanatçı, asker kökenli ressamlar arasında da ayrıcalıklı bir konuma sahiptir. Tatlı dili, güler yüzlü kişiliğiyle girdiği her ortamda sempati uyandırması ona hem "Şeker" lakabının verilmesini hem de yüksek bürokratlardan oluşan geniş bir çevre edinmesini sağlamıştır.

1855'te Mekteb-i Tıbbiye'ye giren Şeker Ahmet Paşa, resim aşkının yaşamına yön verecek kadar güçlü olduğunu görüp tercihini bundan yana kullandı ve aynı kurumda resim öğretmenliği yardımcılığına getirildi. Tıp mesleğine fazla ilgi duymuyor; yaşamını resim yaparak kazanmak istiyordu. Resim tutkusu, Mekteb-i Tıbbiye günlerinin çok uzun sürmesine izin vermeyince Mekteb-i Harbiye'ye geçti.

Westernisation affected every facet of Ottoman Turkish society in the 19th century, including art. Two great painters of this era were Osman Hamdi Bey and Şeker Ahmet Paşa. The latter received his art training at military college, and became one of several outstanding military painters. His nickname Şeker, meaning sugar, was acquired on account of his kindly and cheerful personality which won him universal affection, and he had a wide circle of friends who included some of the most eminent men in the empire.

He entered the Medical College in Istanbul in 1855 and soon proved so talented at art that he was appointed assistant art teacher, but his interest in medicine dwindled and he resolved to become a painter. In pursuit of this ambition he entered the Military Academy, where art was an important part of the curriculum. The students were taught not only cartography and technical

Bütün askeri okul çıkışlı ressam- lar gibi, okuldaki resim derslerinde haritacılık, plan ve kroki çizimi gibi daha çok bir

subaya gerekli olabilecek bilgileri öğretmeye başladı. 19. yüzyılın İstanbul'u, sanat faaliyetleri açısından di- namik bir görünüm sergiliyordu. Yüzyılın son çeyre- ğinde hummalı bir değişim ve dönüşüm yaşanmakta, Batılılaşma hareketi toplumun kültür ve sanat yaşama- na iyiden iyiye eklenmekteydi. 1850 ve sonrasında imparatorluğun tek sanat merkezi olan İstanbul, san- atla ilgilenen farklı kesimlerin, basın ve eğitim ku- rumlarının bulunduğu bir kentti. Askeri ve sivil okullar- da sanat eğitimi veriliyor, Pera'ya yerleşmiş Levant- en'lerin ve Türkiye'ye yerleşmiş yabancı sanatçıların da etkisiyle sanatsal etkinlikler için bir altyapı yavaş yavaş oluşuyordu.

Şeker Ahmet Paşa, dönemin sanat ortamının sunduğu koşullar çerçevesinde resim yapmayı sürdürüyordu. Tabloları Abdülaziz'in ilgisini çekmişti ve onun isteği üzerine, resim öğrenimi için Paris'e gönderildi. Orada

drawing, but also painting as an invaluable skill in the days before photography became widespread. Like all the military artists of his time he went on to teach at the same institution.

The late 19th century was a dynamic period for art in Istanbul, as westernisation brought radical cultural and social changes. Western style art education was introduced in both military and civil schools, and large numbers of foreign painters came to Istanbul.

The paintings of Şeker Ahmet Paşa attracted the attention of Sultan Abdülaziz (1860-1876), who sent him to Paris to study art at the Ottoman School which was attended by Turkish military cadets. He subsequently entered the Academy of Fine Arts, where he worked under the orientalist painters Gustave Boulanger and Jean Leon G erome. When Sultan Abd ulaziz paid a state visit to Paris he asked Şeker Ahmet Paşa to purchase paintings for Dolmabah e and  ırağan palaces. In consultation with G erome Şeker Ahmet Paşa formed the first major collection of

"Erenköy'den", tuval üzerine yağlıboya, 89x116 cm / "From Erenköy", oils on canvas, 89x116 cm

bir süre Türk askeri öğrencilerinin gittiği Mekteb-i Osmaniye'ye devam eden Şeker Ahmet Paşa, Güzel Sanat Yüksek

Okulu'nda, Oryantalist üslupla çalışan Gustave Boulanger ile Jean Leon Gerome'un öğrencisi oldu. O tarihlerde yurtdışı gezisi için Paris'te bulunan Abdülaziz, Şeker Ahmet Paşa'yı Dolmabahçe ve Çırağan sarayları için resim satın almakla görevlendirdi. Ünlü ressam Gerome'un atölyesine devam eden Şeker Ahmet Paşa, Osmanlı'nın ilk Batılı resim koleksiyonunu hocası Gerome'a danışarak oluşturdu. Böylece, Türk resminin Batı'yla etkileşiminin ilk adımları Şeker Ahmet Paşa'nın girişimleriyle atıldı.

1871'de İstanbul'a döndükten sonra Sultanahmet Sanat Mektebi'ne resim öğretmeni olarak atandı. 1873'te İstanbul'da ilk kez bir resim sergisi düzenledi ve yabancı sanatçıların yanısıra Türk ressamalara da yer verdi. Bu sergide, Saib Efendi, Mesud Bey, Ali Bey, Madam ve Mösyö Guillemet gibi sanatçılar ilk kez Şeker Ahmet Paşa'nın girişimiyle buluştu. Sadrazamın, Şeh-

western art in Turkey.

After returning to Istanbul in 1871 he was appointed painting teacher at the Technical College in Sultanahmet. He organised the first art exhibition ever held in Istanbul in 1873, showing the work of both Turkish and foreign artists. They included Saib Efendi, Mesud Bey, Ali Bey and Madame and Monsieur Guillemet. The exhibition was visited by the elite of Istanbul, including the grand vezir and the sultan's son Yusuf Izzeddin Efendi, and the event was widely covered in the press. As a result interest in art among intellectuals and wealthy merchants reached a peak. Encouraged by its success Şeker Ahmet Paşa organised a second exhibition which opened at Istanbul University on 1 July 1875. This exhibition included work by Osman Hamdi, Halil Paşa and Nuri Bey. Le Turquie newspaper reported on 22 July 1875, "The entrance charge is two piastres. Children and students of state schools wearing uniform are half price. Trams go as far as the gate, which is next to the Tomb of Sultan Mahmud, at the second stop past the

"Orman", tuval üzerine yağlıboya, 110x181 cm / "The Forest", oils on canvas, 110x181 cm

zade Yusuf İzzeddin Efendi'nin ve birçok yüksek rütbeli memurun sergiyi izlemek üzere gelmeleri büyük yankılar uyandırmış; dönemin gazeteleri sergiye büyük bir ilgi göstermişti.

Tanzimat aydınlarının, Levanten'lerin, sarraf ve zengin tüccar sınıfının sanata olan ilgisinin doruğa çıktığı bir dönemdi bu. Kentin Müslüman halkı da resme karşı ilgisiz sayılmazdı. İlk serginin gördüğü ilginin ardından ikinci sergi için hazırlıklara başlayan Şeker Ahmed Paşa, 1 Temmuz 1875'te Darülfünun binasının bir salonunda, aralarında Osman Hamdi, Halil Paşa ve Nuri Bey gibi sanatçıların yapıtlarının bulunduğu yeni bir sergi daha düzenledi. O dönemin önemli gazetelerinden Le Turquie, 22 Temmuz 1875 tarihli sayısında bu sergiyi şöyle duyuruyordu: "Giriş ücreti iki piastredir (kuruş). Ancak çocuklardan ve devlet okullarının üniformasını taşıyan öğrencilerden bu ücretin yarısı alınır. Tramvay sergi kapısına kadar gider. Sergi köprüden sonra ikinci durakta Sultan Mahmud Türbesi yanındadır."

Aynı tarihlerde saray ressamı olarak İstanbul'da görevli bulunan Pierre Desire Guillemet'in "Desen ve Resim Akademisi" adıyla Beyoğlu'nda açtığı ilk resim okulu sanat çevresinden büyük ilgi topluyor; bu okulda yetişen ressamlar birbiri peşisıra sergiler açıyorlardı. Guillemet akademisinin ve Şeker Ahmet Paşa'nın düzenledikleri sergiler, sanat ortamına canlılık getiriyor; bir yandan da güzel sanatlar eğitimi verecek bir okulun kurulması için gerekli altyapıyı oluşturuyordu.

19. yüzyıl ressamlarından Batı'ya resim öğrenimine giden pek çok sanatçı gibi, dönüşünde Paris'in klasikçi ve romantik akımlarını da beraberinde getirmişti Şeker Ahmet Paşa. Tablolarında, özellikle peyzajlarında yaşam ve doğa sevgisini aktarıyor; kendi sanat dünyasını bu gelenek üzerinde temellendiriyordu. Doğaya duyduğu benzersiz sevgi yapıtlarında anıtsallaşırken, figür önemsiz bir öğe olarak doğanın görkemi karşısında eziliyordu.

Büyük bir doğa tutkusu ve gözlem yeteneği ile gerçekleştirdiği manzara ve ölü doğa resimlerinde ışık

bridge."

Pierre Desire Guillemet, who was serving as court painter at the time, opened the first art school in Beyoğlu, known as the Academy of Design and Painting. Many exhibitions of work by the artists who studied here were held, and together with those organised by Şeker Ahmet Paşa aroused increasing public interest.

Like many of the 19th century Turkish painters Şeker Ahmet Paşa was influenced by the classicist and

"Ormanda Karaca" (1886-1887), tuval üzerine yağlıboya, 136.5x101 cm / "Roe Deer in the Forest" (1886-1887), oils on canvas, 136.5x101 cm

romantic styles during his stay in Paris, and on his return it was these movements which he introduced to Turkey. His paintings and particularly his landscapes reflect a deep love of nature, and human figures appear as insignificant elements, almost crushed under the overwhelming grandeur of

"Natürmort" (1907), tuval üzerine yağlıboya, 88.5x130.5 cm / "Still-life (1907), oils on canvas, 88.5x130.5 cm

gölge karşılığını ustaca kullanan Şeker Ahmet Paşa, biçimleri ölçülü bir anlayışla hacimlendirdi; boyayı düz ve pürüzsüz kullandı. Kendi portresi dışında figürle fazla ilgilenmedi; bu yüzden de peyzaj geleneğinin tipik bir temsilcisi olarak yerleşti belleklere. Bazı manzaralarında kullandığı figürleri ise doğanın görkemini vurgulamak için çok küçük boyutlarda işledi.

Avrupa'ya gitmeden önce yaptığı "Tepe Üzerindeki Kale" ve "Tahim Yapan Erler" adlı yapıtları resim bilgisinden yoksun, naif bir yaklaşımın ürünleriydi. Paris'te kaldığı sırada yakınlık duyduğu Courbet'in etkisiyle bu naif söylemi geliştirme olanağı buldu. "Orman ve Geyikli Peyzaj" tablosu bu gelişimin açıkça görüldüğü yapıtlardan biri olarak dikkat çekicidir. Düzenlediği sergilerle Türk ressamların yetişebileceği bir güzel sanatlar okulu düşüncesinin gündeme gelmesini sağlayan Şeker Ahmet Paşa, Türk sanatının Batı'yla etkileşiminde anahtar rolü üstlenerek, döneminin sanat ortamını yönlendirebilmiş; Türk resminde minyatürden yağlıboya geçiş sürecinin en yetkin ressamlarından biri olmuştur.

* Duygu Durgun, gazeteci

nature.

Şeker Ahmet Paşa's own passion for nature and power of observation are evident in his landscapes and still-lives, in which he makes masterful use of the contrast between light and shade. He lends volume to forms with measured control, and applies the paint smoothly. Apart from his self-portrait he rarely painted figures unless as tiny accessories designed to stress nature's own splendid scale.

Paintings he did before going to Europe, such as Castle on the Hill and Soldiers on Parade are naive and expose his deficient artistic knowledge. But while in Paris, under the influence of Courbet, he developed this naive approach, as we see for example in his Landscape with Forest and Deer.

Şeker Ahmet Paşa paved the way for the establishment of the state academy of fine arts in Istanbul and spread appreciation of western style painting through the exhibitions he organised and his own work. He also played a key role in the transition from traditional Turkish miniature to modern painting.

* Duygu Durgun is a journalist.

